

Steinbjørn saman við dótturini Eyð

«Floskurnar» og «Ivaliva», sum Havnar Sjonleikarfelag framfjordi í leikárinum 1968/1969, og hann skrivaði seinni og fekk framfjorðar sjónleikarnar «Skipið» og «Tey bæði í húsinum». Fyri Útvarpið hevur hann eisini skrivað fleiri útvarpsleikir. Eg spurdi Steinbjørn, um tað ikki var freistandi at skriva ein nýggjan sjónleik. Nú, vit hava fingið so góðar ytri karmar, og hugsaði um Norðurlandahúsið.

— Bæði ja og nei. Eg haldi, at føroyingar sjálvir áttu at brúkt Norðurlandahúsið nógv meir enn teir gera, og serliga til leikframfjorðar. Til tess at skriva ein sjónleik hevur tú fyrri neyðini eitt hugtak, sum kallast tíð. Ikki bara tíð av og á, men nógva samanhangið tíð — og tað knipir hjá mær í løtuni, eg havi ju mitt borgarliga starv, sum lærari, at rokja. Eitt annað, sum heldur føroyskum høvundum frá at skriva sjónleik er kanska tað, at okkum vantar leikstjórar. Tað er ikki nóg mikið, at teir ytru karmarnir eru í lagi, tað má vera onkur, sum fyllir út í karmarnar, rithøvundarnir gera tað ikki einsamallir, heldur ikki sjónleikararnir, heldur ikki ljósið og ljóðið, og heldur ikki tann fini teknikkurin.

— Skuldi Norðurlandahúsið sett ein leikstjóra?

— Tað hevði verið ógvuliga stuttligt.

— Umframt at skriva yrkingar, sjónleikir og hoyrispøl til vaksna, hevur tú eisini skrivað stuttsøgur og eina skaldsøgu.

— Í stuttsøgum havi eg altíð roynt at viðgera evni, sum fólk kenna aftur, skrivað um tann vanliga gerandisdagin. Eg meti ikki, at listamaðurin er annað enn eitt vanligt menniskja, við tankum og kenslum. Tær kenslur, sum røst í mær, tær røst í flestu menniskjum. Ti skrivi eg, sum eg skrivi.

Tá ið eg fór undir at skriva «Hall», gjørdi eg av at skriva eina stutta, lættlissa skaldsøgu um tann vælskúlaða nútíðarføroying. Hon skuldi vera stutt og lættlissin, tí tú hoyrir so ofta, at føroyskar bókur eru so tungar og keðligar, og harafturat skuldi hon viðgera eitt evni, ein persón, sum lesarin kendi aftur. Eg setti mær fyrri, at viðgera hetta menniskjað, og hvat vil ein slíkur persónur, hvørjar ætlanir hevur hann? Eg royndi at lýsa broytingarnar, sum eitt menniskja av hesum slagnum skal ígjøgnum.

Eg haldi, at slíkar lýsingar eru neyðugar í okkara tíð. Tað er neyðugt, at vit steðga á og spyrja, hvørji vit eru.

Ti er neyðugt, at vit skriva, tí er neyðugt, at vit hava høvundar, sum tíma at brúka teirra frittíð at sita og hugsa um hesi mál. Endamálið við allari list er at vera spegil av tilveruni — og samstundis at geva fólk eitt upplivisli.

— Siðan «Honan og hani» kom út í 1970 hevur tú útgivið 13 barnabókur, og tvær eru væntandi afturat nú um stutta tíð. Hvat heldur tú um føroyska barnabókauitgávu í dag?

— Eg havi altíð hildið, at tað er sera umráðandi at fáa barnabókur út á føroyskum. Í fjør komu 33 barnabókur út hjá okkum, av teimum vóru bert 5 upprunaligar. Hetta lutfallið, haldi eg, at Bókadeild Føroya Lærarafelags átti at gjørt okkurt við, soleiðis at vit finga fleiri bókur um okkara egna samfelag og úr okkara egna umhvørv.

— Hví Bókadeild Føroya Lærarafelags?

— Tí tey hava pengarnar, og nú hava tey eisini starvsfólk, sum taka sær av hesum uppgávum. Tað má vera teirra uppgáva at eggja føroyskum rithøvundum at skriva føroyskar barnabókur. Tað er livsneyðugt, at tað er onkur, sum eggjar, og sum vil arbeiða saman við rithøvundum og teknarum.

Alt gott at siga um týddar barnabókur, tær skulu til, og tær eru eisini neyðugar, men ein føroysk framleiðsla má eisini stimbrast, og hon má serliga stimbrast av teimum, ið hava pengarnar um hendi.

Tað er neyðugt við nógvum sløgum av barnabókum, tí vit hava nógvar lesarar, og teir seta størri og størri krøv. Her hava vit framvegis langt eftir á mál.

— Hvat heldur tú um útgávuviðurskiptini, og um stöðurnar føroyskir rithøvundar arbeiða undir?

— Hugsu vit um útgávu av barna- og skulabókum hesi síðstu 20 árin, so má sigast, at viðurskiptini eru batnað nógva. Fleiri pengar verða nú settir av árliga

á figgjarløgtingslógini til hetta endamálið, og nú eru eisini sett fólk, sum burturav taka sær av útgávu av barna- og skulabókum. Men pengar og fólk er ikki nóg mikið. Vit mugu eisini hava ráð at stuðla teir rithøvundar, sum duga og tíma at skriva fagurbókmentir og aðrar yrkisbókmentir enn skulabókur.

— Nú er Mentunargrunnur Føroya Løgtings broyttur soleiðis, at hann, umframt at geva lán og stuðning til bókaútgávu, eisini kann veita listafólku lán í 2. kanska 4 mánaðir til listaligt arbeiði. Eru hetta ikki framstig?

— Jú, vist, hetta eru framstig og eisini viðurkenning, men vit mugu stiga enn longri, soleiðis at fleiri fáa høvi at brúka henda møguleikan í eitt longri tíðarskeið.

Eg haldi, at Mentunargrunnur Føroya Løgtings átti at verðið viðkaður enn meir, soleiðis at hann eisini fór at virka sum forlag, ið hevði til uppgávu at geva út fagur- og yrkisbókmentir, sum hini bæði stóru forlagini ikki taka sær av.

— Er ikki vandi fyri sensuri?

— Nei, tað hugsar eg ikki. Rithøvundurin avger, hvat og hvussu hann ætlar at skriva. Hann setir sær sjálvum ávis krøv, og so er tað upp til útgevaren at taka av ella ikki.

Eitt slíkt forlag fer ikki at forða fyrri, at fólk, ið hava hug at geva út sjálvi, kunnu gera tað. Eitt slíkt forlag fer at styrkja bókmentirnar bæði innihaldsliga og ikki um at tala málsliga, tí har fara fólk at starvast, ið hava skil fyrri uppgávu.

— Einastaðni skrivur tú: «At vera lærari er ikki so gálið». Hvussu hóskar tað saman at vera lærari og rithøvundur?

— Mær dámar væl at vera lærari, men eg havi ikki stundir at vera lærari eisini. Eg havi altíð hildið tað verið áhugavert at arbeiðt millum børn og ung. Hjá mær er tað soleiðis vorðið, at eg kundi svarað: Fyri at vera rithøvundur má eg vera lærari. Tí tað er lærarastarvið, ið er grundarlagið undir minum rithøvundavirksemi. Tað yvirskotið, eg havi av tíð, orku og pengum, leggi eg alt samalt í rithøvundavirksemið. — Og er tað rætt? — Prentarin prentar bókina í síni arbeiðstíð. Bókbindarin bindur hana inn í síni arbeiðstíð, bóka-handlarin selir hana ímillum kl. 9.00 og 17.30 o.s.fr.

— Hvat heldur tú um tað bókmentliga tjakið?

— Tað bókmentliga

tjakið her hjá okkum er einki, tverri. Og hetta tykir mær lógið, tí ongan tíð eru so nógvar bókur komnar út, og ongan tíð hava vit átt so nógva kvalifiserað fólk at døma um bókmentirnar sum júst nú.

Vit hava tvey bókmentilig tjakir, ið koma út við so longum millumbilum, at tey ikki eru for fyrri at halda einum bókmentiligum tjaki gangandi.

Eg kundi hugsað mær, at Útvarpið, Sjonvarpið og blóðini gjørdur nakað itøkilig á hesum øki, t.d. finga fólk sum tóku sær av hesum uppgávum. Sum rithøvundur saknar tú ein fløva frá fjølmíðlum, saknar tað, at teir fylgja við á hesum okinum.

— Er hetta áhugaloysið endurspeglings av tí al-

menna mentunarpolitikk-inum?

— Tað kann hugsast. Vit hava ju ongan mentunarpolitikk, og tú kanst heldur ikki krevja, at politikararnir skulu vita, hvat mentunarpolitikkur er. Tað má vera onkur, sum fortelur teimum tað alla tíðina.

Lat okkum, sum arbeiða við bókmentum og list fáa lagaligari arbeiðslíkindi, so skulu vit nokk fáa ein mentunarpolitikk.

Frikorterið er av. Steinbjørn skal aftur inn í skúlastovuna til børnini, men aðrenn vit skiljast, fái eg ynskt honum til lukku við degnum, og hann svarar mær við einum speiskum smili:

«Tað hevur ringt, og tað er ringt».

Martin Næs

Burtur úr nýggja yrkingasavninum «Tungl», sum forlagið Fannir gevur út í næstum, hevur Steinbjørn givið okkum loyvi at prenta triggjar yrkingar

Mánnin var

Mánnin tú ert ikki sum eitt
Tú ert hann sum
fáminingar og skardsmenn
hava runnið eftir
Eins og bretar
hovdu Australiu
vart tú okkara hjáland
har vit sendu róttátjóvarnar
Og dreingirnir brúktu teg
at lokka genturnar
burtur frá húsinum
Tað var tú sum
læt álvanum upp
so vit kundu dansa saman
Eisini eldin í homrunum
kveiktu tú
Besti vinur útróðrarmansins.

Rútar

Úti stendur fullmánnin
og lýsir í heystveðrinum
Ein vakurleiki beint her
Ein vakurleiki sum er
notin ótaldar ferðir
old oman á old
Ein ávinleiki av fólki
hevur sungið um hann
Men inni í stovuni
sært tú
í einum øðrum ráti
hvussu lætt tað er
at drepa menniskjur
hvussu skjótt tær doyggja
hvussu lætt tað er
at doyggja.

Eygnatungl

Eg havi hugt at tær
sæð tíni eygu
siga eina søgu

Hevur tú hoyrt
míni eygu
siga somu søgu

Og nú fer mánnin
siglandi millum stjornur
kom og